

17-24 Aralık 2011 Yılında Van Depremi Gözlemlerim

17 Aralıkta Diyarbakır'da otobüse bindim, 18 Aralık sabahı Van İline varıldı. Önce Sağlık Bakanlığı Misafirhanesi denilen aslında huzurevi olarak inşa edilen ama deprem nedeniyle gelen sağlık ekiplerine tahsis edilen 70 odalı binaya yerleşildi. Normalde her odada 2 yatak varken, yer sıkıntısı nedeniyle 6 yatağa çıkarılmıştı, 3 öğün yemek çıkıyordu. Misafirhanenin ısıtması iyiydi, ayrıca depremden etkilenmemişti. Bu binanın olması gelen sağlık ekipleri için çok isabetli olmuştu. Van ve Erciş'teki bazı ASM'ler, içinde 2 ASM bulunan 2 köy, Van ve Erciş'teki Toplum sağlığı Merkezleri, 2 Özel Hastane, Eğitim Araştırma Hastanesi, Bulaşıcı Hastalıklar, Çevre Sağlığı, Ana Çocuk Sağlığı, Aile Hekimliği Şubesi, Mobil Hizmetler ve Evde Bakım Birimi, Verem Savaş Dispanseri, Halk Sağlığı Laboratuvarı, 2 çadır kent, İl Kriz ve Koordinasyon Merkezi. Bir haftalık süre içinde ziyaret edildi ve aşağıdaki görüşler sunulmuştur.

Van'da iki ayrı deprem olduğu öğrenildi. İlk deprem 23 Ekim 13.30'da, 7,2 şiddetinde-yaklaşık 30 sn sürdüğü, diğerinin 9 Kasım 2011'de 5,6 şiddetinde ve yaklaşık 8-10sn sürdüğü bilinmekteydi. Birincisinde Erciş İlçesi ve Van Merkez köylerinde, ikinci deprem ise Van Merkezde büyük tahribat yapmış. Sağlık personeli çoğu psikolojik yönden çok etkilenmişti. Sağlık personelinin çoğunun ailesi il dışında olması, sürekli deprem olacak düşüncesi olması ve küçük sarsıntıda bile tedirgin olmaları çalışma azimlerine zarar vermekteydi. Kendileri ve ailelerinin barınma problemlerinin en önemli sorun olduğunu belirtiyorlardı. Sağlık Müdürü Orhan Çetinkaya'ya göre depremden dolayı 11 sağlık personeli hayatını kaybetmişti.

Sağlık Tesislerinin Durumu;

Birinci depremde Erciş Devlet Hastanesi zarar görmüştü, o yüzden hemen tadilata başlandığı için hastalar Sağlık Bakanlığınca kurulmuş olan Sahra Hastanesinde **bakılıyordu**. Ancak Aralık 20 sine kadar yatması gereken hastalar ambulanslarla il dışına sevk ediliyordu (Erzurum ve Diyarbakır) . Bizim gittiğimiz gün Erciş ilçesindeki TSM tamamen boşaltıldı (depremden sonra devlet hastanesinin bazı poliklinikleri orda yapılıyordu) ve yatması gereken hastaların orda bakılması sağlandı.

Deprem nedeniyle Van Yüzüncü Üniversitesi Araştırma Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hastanesi ve Kadın Doğum Hastaneleri Kullanılmaz haldeydi. Özellikle Kadın Doğum Hastanesi çok ağır zayıat verdiği için hemen yıkılmak zorunda kalındı. Biz ordayken

Çocuk hastanesi yıkımı yapılıyordu. Sağlık Müdürlüğü Binası da ikinci depremin ardından zarar gördüğü için boşaltılmıştı, Çocuk hastanesinin 2 katlı ek binasına taşınmıştı.

Aile Sağlık Merkezleri ise Van Merkezde 13 -14 ve 16 Nolu ASM'ler hasarlı olduğundan ASM Bahçelerindeki çadırda hizmet verirken, 17 ve 19 Nolu ASM'ler ise tamamen kapalı olup oranın hastaları en yakın ASM'lere yönlendiriliyor. Merkeze bağlı Gedikbulak köyünde bulunan ASM çok ağır hasarlı olduğundan hizmet ASM bahçesindeki Tır da verilmekteydi.

Erciş'te ise 1 Nolu ASM, Devlet hastanesinin ASM' ye taşındığı için 5 No'lu ASM' de, 3-6-7 No'lu ASM'ler ise ASM bahçelerindeki konteynırlarda hizmet vermekteydi.

Depremden önce 4 özel hastane hizmet vermekteydi. Depremde 3 tanesi hasar aldığından çalışmadı, Gerekli tadilatlar yapıldıktan sonra şu anda 3 tanesi hizmet veriyor. Ancak özellikle uzman hekimlerin bir kısmı ve yardımcı sağlık personelinin şehirden ayrılması sonucu bazı branşlarda sıkıntı çekilmekte.

400 yatak kapasiteli Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Yeni Araştırma Hastanesi ise kampüs içinde inşaatı bitmek üzere. Sağlık Bakanlığın hemen hizmete girmesi için yeni kaynak aktardığı hastane gerekli olan alet, edevat ve teçhizatını tamamlayabilirse ilin önemli bir ihtiyacı karşılanmış olacak. Sağlık Müdürü Orhan Bey, Mart ayında yetiştirilmeye çalışıyor dedi.

Sağlık Hizmetlerinin Durumu: Üniversite Araştırma Hastanesi, Kadın Doğum ve Çocuk Hastaneleri kendi binalarında hizmet vermediği için tüm sağlık personeli Eğitim ve Araştırma Hastanesinde hizmet veriyordu. Eğitim Araştırma Hastanesi çok yakın zamanda hizmet vermeye başlamış olup, 400 yatak olarak hizmet verirken, deprem nedeniyle gereken yatak ihtiyacı karşılamak için 650 yatak sayısına çıkarıldı.

Depremden sonra Sağlık Bakanlığının görevlendirmesiyle 1000'den fazla personel hizmet vermeye başladı. Mesela Erciş'te çeşitli illerden gelen 25 adet ambulans ekibiyle birlikte halen görev başındaydı. Van'da bu sayı 30 civarındaydı. Gelen sağlık ekipleri başlangıçta 10 günlük görevlendirmeler şeklindeydi. Ancak 8 Aralıktan sonra görevlendirmeler 15'er güne çekildi. Ekiplerin içinde uzman hekim, gezici sağlık hizmeti ve çadır kentlerde görev yapacak sağlık personeli, çevre sağlık teknisyenleri, UMKE çalışanı, Sağlık Müdürlüğüne destek amacıyla gelen sağlık müdürlüğü çalışanlarından oluşuyordu. 23 Aralık itibariyle şehirde olan sağlık personeli 350 civarındaydı.

Verem Savaş Dispanseri: İl genelinde görüşme yapılırken 86 hasta vardı. Depremden sonra hepsi ile irtibat sağlanmış, 18 hastanın başka illere gittiği belirlenip o illerdeki Verem Savaş Dispanserleriyle irtibat kurulması sağlanıp tedaviye devam etmeleri sağlanmıştı. Depremden beri 3 yeni vaka tespit edildiği belirtildi. İlaç sıkıntısı bulunmamaktadır. ARB' ye incelemesi yapılabilen personel istifa ettiğinden tanı koymada sorun yaşanmaktaydı. Şu anda DGT tedavisi almayan hasta bulunmadığı belirtildi. Erzurum Verem Savaş dispanserinden gelen ekiplerle aşevlerinde ve çadırlarda kalan 1584 kişinin Tb açısından taranmasının yapıldığı öğrenildi. Dispanser aracının bozuk olması taramalarda aksaklıklara neden oluyordu.

Halk Sağlığı Laboratuvarı: Depremden beri Sağlık Bakanlığının görevlendirmesiyle diğer illerde Halk sağlığı laboratuvarlarında görev yapan personel destek amacıyla geliyordu. Şubat ayının sonuna kadar bu görevlendirmelerin süreceği belirtildi. Gelen ekipler aktif olarak çalışmaktaydı. İlk başta ekipler tam kurulamadı. Sadece su numuneleri depremden sonra hemen başlanmış ve düzenli şekilde hafta sonlarında bile sürdürülmekteydi. Depremden beri günlük ortalama 65 tane su numunesi bakteriyolojik olarak analiz ediliyordu.

Daha sonra boğaz- gaita kültürü ve portör muayenelerine başlanmış. Depremden sonra aksayan bazı analizler, 19 Aralık 2011 tarihinden sonra tekrar başlanmıştı. Hemogram, rutin biyokimya, hormon ve tam idrar analizleri yapılabilmekteydi.

Çevre Sağlığı Şubesi: Şubede 12 kişilik ekip vardı. Depremden sonra Sağlık bakanlığının görevlendirmesiyle; Üç ayrı ilden 3'er kişiden oluşan gelen ekipler şubeye destek sağlamak için görev yapmaktaydı. Bu ekipler şube çalışanlarıyla birlikte 6 ayrı ekip oluşturulup her gün 6 ayrı güzergâha gitmekteydi. 24 Ekim 2011'de Belediye ile görüşülmüş ve su kaçakları nedeniyle oluşabilecek sorunlara karşı 1,5-2 ppm klorlama tavsiye edilmiş ve bir süre bu şekilde sürdürülmüştü. Başlangıçta 80-90 yerden bakteriyolojik su numunesi analiz ediliyor, bakiye klor ölçümleri yapılırken, günümüzde Van Merkezde 19, Çadır kentlerde 9, Erciş ilçesi ve çadır kentlerde 13 farklı noktadan her gün düzenli su numunesi alınıyordu. Depremden beri Vana bağlı 92 köy ve Erciş'e bağlı 86 köyün tamamı en az iki kez su numuneleri taranmıştı. Köylerde su analizi temiz çıktığında analiz alınmazken kirli çıkanlarda tekrarlandığı belirtildi. 21 Aralık 2011 itibariyle Erciş Merkez ve Van Merkezdeki tüm su numuneleri bakteriyolojik olarak temizdi. Ancak daha önce köylerde olan sorunlar devam etmekteydi. Köylerdeki sorunlar uygun depo olmayışı, ağız açık olması, gübrelige yakın olması, çöp ve helaya yakınlıklardan kaynaklanıyordu. Bütün gidilen köylere 3 ay yetecek klor tabletleri dağıtılmış olup, nasıl ve ne kadar atılacağı bilgisi de verilmiş. Başlangıçta

merkezlerde klor seviyesi düşükken, Belediye ekiplerine yapılan uyarılar sonucu şu an bakiye klor ölçümleri normal durumdaydı.

Bu sonuçlar her gün Kriz koordinasyonundan sorumlu Vali Yardımcısı ve Sağlık Bakanlığı ile paylaşılmış.

Depremde ilk haftalarında katı atıkların toplanması ve yok edilmesi sorunu yaşanırken şu anda şehir merkezinde katı atıkların ispeten daha iyi toplandığı gözlemlendi.

Çevre Sağlığı Şubesi olarak her akşam tüm ekipler toplanmakta ve yapılan işler konuşulmakta ve her gün raporlanıp il özel idaresine verilmekteydi.

Ana Çocuk Sağlığı ve Aile Planlaması Şubesi; birinci depremden sonra ASM'lere, çadır kentlere 10 binden fazla hap-kondom dağıtılmış, fakat dağıtılan yerlerden geri bildirim olmadığı belirtildi. Depremden sonra RİA uygulamasında aksama saptandığı belirtildi. Van Merkezdeki AÇSAP Dispanserinde Aralık ayının başından itibaren RİA uygulaması başladı. Fenil Keton Üri taramaları ise düzenli olarak yapıldığı söylendi.

Aile Sağlığı Merkezleri; Aile sağlığı merkezlerinin bazıları gezilebildi. ASM'lerde kayıtlı nüfusların bir kısmı göç ettiği belirtildi. Görüşülen Aile Hekimleri ortalama her aile hekiminin nüfusunun 200–300 arasında azaldığını, kayıtlarının diğer illere yapıldığını belirtmişlerdir. Aile hekimleri, depremle birlikte şok yaşadıklarını, çoğunun da evlerinin hasarlı olduğu için giremediklerini, barınma problemi yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu sorunlarının çözülmemesi kışkınlıklara neden olabilmekteydi. ASM' de aile hekimleri, rotasyon şeklinde çalışıyorlardı, nöbet sırası gelen aile hekimi çalışıyor diğerleri Van dışına gidip geliyordu. Van dışına göçlerin veya geçici il dışı ikamet etmelerin yoğun olması aile hekimlerine hasta başvurularında azalmaya neden oluyor; aile hekimlerinin de nöbetleşe çalışmasının yeterli olduğu düşüncesi belirgindi. ASM' ye gelenlerin hepsinin muayene edildiği ve aşılarının yapıldığı belirtilmiştir.

Van Merkezde 2, Erciş İlçesinde bir ASM dışında tümü açıktı. Ama hemen hemen hepsinde hekimler ve aile sağlığı elemanları nöbetleşe çalışıyordu. Merkeze bağlı Alaköy ve Gedikbulak köylerinde bulunan ASM'ler ise ASM'lerdeki hasar nedeniyle aşılarını muhafaza edemiyorlardı. Bu iki ASM' ye bağlı bağışıklama hizmeti mobil ekipler tarafından yürütülmekteydi.

Sağlık Bakanlığının Yeni Hizmeti ; Alo 113

Evde Sağlık Hizmetine benzer ama işlevi oldukça geniş bir birim.

9 Aralıktan itibaren bu birim oluşturuldu. Pilot il olarak Van da uygulanmaya başlandı. Kuruluş amacı olarak afetzedelerin sağlık hizmetlerine ilişkin taleplerinin alınabilme ve çözüme kavuşturulması için oluşturuldu. Mobil hizmet olarak görev yapıyor. Ekip; bir doktor, bir hemşire, bir sağlık memuru, bir şoför ve bir sosyal hizmet uzmanından oluşuyor. 112 gibi telefon sistemine dayanıyor. Biz gittiğimizde Van Merkezde 10, Erciş İlçesinde 4 olmak üzere 14 ekip görev yapmaktaydı. Günde ortalama her ekip 25 kişiye ulaşmaktaydı. Arayan vatandaşın ihtiyacına göre yönlendirmeler yapılıyordu. Sağlık sorunu çözümünde danışmanlık yapıyor (gebeler AÇSAP şubesine, psikolojik sorun varsa Ruh sağlığı şubesine, hastalıkla ilgili problemler için hastanelere yönlendiriliyor) eğer barınma, giyinme, gıda ve öğrenim vb. çeşitli sorunları varsa sosyal hizmet uzmanı tarafından ilgili mercilere bildiriliyor.

Bulaşıcı Hastalıklar Şubesi; Bütün ASM'lere gereken aşılar dağıtılmış durumdaydı. Ayrıca Sağlık Bakanlığı riskli gruplara ve gönüllü tüm kişilere uygulanmak üzere gönderdiği Grip aşısı (Vaxgrip ve İntanza) ve Pnemo 23 aşıları dağıtılmış durumdaydı. Bu aşılar herkese ücretsiz yapılmakta. 24 Aralık 2011'e kadar 5000'in üzerinde grip aşısı yapılmıştı ve yapılan aşılar günü gününe işlenip Bakanlığa bildiriliyordu. Ayrıca Sağlık Bakanlığı ve HASUDER tarafından oluşturulan depremden sonra artan hastalıklara ilişkin sürveyans formu günün gününe toplanmaktadı. Ancak Bazı yerlerde bu formun toplanmasında çeşitli aksaklıklar yaşanıyor (bazı ASM'ler ve özel hastaneler), Bununla ilgili özel hastane ve ASM'leri ziyaret edildi. Van ve Erciş'teki TSM başkanlarıyla görüşüldü. Onlarda ASM'leri tümüyle gezip sürveyans formunun toplanması konusunda ikazlarını ilgili yerlere belirttiler. Depremden sonra bağışıklama hizmetleri verilmeye devam ediliyor, ancak bazı yerlerden formların dönüşünde aksaklıklar yaşanıyor. Ayrıca Van Merkez ve Erciş gibi en büyük ilçesindeki depremden sonra bir çok kişinin göç etmesi (geçici ve kalıcı) bağışıklama oranlarını azalttığı görüldü. Bunun için bölge dışı aşı kapsamında Van iline bağlı tüm aşuların toplanıp Van'daki yapılan aşı oranlarına eklenmesiyle aradaki fark ortaya çıkarılmalı. Ekte bulaşıcı hastalıklar şubesine gönderilen sürveyans formu sunulmuştur.

Barınma Durumu

Çadır kentler; Van Merkezde 9, Erciş'te 4 olmak üzere 13 adet Çadır kent vardı. Van'da 13 binin üstünde Erciş'te yaklaşık 4 bin kişi kalmaktaydı. çadır kentlerden sorumlu Mehmet Hamcan'la görüşüldü. Çadır kentlerde su, tuvalet, banyo, çamaşırhane sayılarında yetersizlik söz konusuydu. Örneğin bir çadır kentte 110 kişiye bir tuvalet, 293 kişiye bir duş düşerken, en iyi durumdaki çadır kent ise 30 kişiye bir tuvalet düşmekteydi. Çadırlar arası mesafe olması gerekene göre her yerde standarda uygun değildi. Mimar Sinan çadır kentinde şebeke suyu yüzeysel çekildiği için donmuştu (Erciş'teki iki çadır kentte de aynı sorun yaşanmıştı) Duş için yarım otobüslerle insanlar hamamlara götürülüyordu. Ama çadırı gezdiğimiz gün su sorunu çözülmüştü. Ayrıca tuvalet azlığı ve kullanma sorunu yüzünden sık sık tıkanmaların yaşandığı bize iletildi. Çadırlara kömür ve soba dağıtılmıştı. Çünkü elektrikle çadırı ısıtmak kolay değildi. Düzenli bir şekilde tüm çadır kentlere 3 öğün yemek veriliyordu. Ayrıca çadırdaki ailelere gıda paketleri de dağıtılmıştı. Çoğu çadırda televizyon vardı. Sosyal tesisler, oyun ve çok amaçlı çadırlar vardı. Çadırkentlerde sağlık hizmeti sunulmak üzere kurulan çadırlarda bir doktor ve 1-2 hemşire bulunmaktaydı. Çoğu hasta ayaktan tedavi ediliyordu. Çadır kentteki bir çok hizmeti İSKUR tarafından deprem nedeniyle 8 ay süreyle çalıştırılmak üzere alınan kişiler tarafından yürütülmekteydi. Çadır kentteki güvenliği askerler yapmaktaydı.

Çadır kentte kalanlara bir kart verilmekteydi ve o kartı olmayan kimseler çadıra giremiyordu (resmi göreviler hariç). Bazı çadır kentlerde çamur sorunu vardı ama mucur dökülerek toprakla sertleştirilerek bu sorun giderilmeye çalışılıyordu.

Konteynır kentler; Ocak ayının ortasına kadar konteynır kentler kurulması planlanıyordu. Van Valiliği tarafından Van Merkez için 19, Erciş için 3 konteynır kent kurulması planlanmış ve toplam 27 bin konteynır siparişi yapılmış. Köylere öncelik verilmişti. Birçok köyde konteynır kentler kurulmuştu. Aralık ayı ikinci yarısı itibariyle 10 bin konteynırın kurulması tamamlanmıştı (Köyler ve Erciş'te), Pazar günü de Van merkezdeki ilk konteynır kentin kurulması tamamlanacağı belirtildi. Yaklaşık Van ilinde 400 ve Erciş'te 250 konteynır sağlık personeline verilmesi planlanmıştır.

Belediye Hizmetleri; Üç bloklu Belediye Binası hasarlı olduğundan 2 katlı ek bina ve belediye önünde kurulan konteynırlarda hizmet veriyordu. Belediyeye ait sağlık birimi bulunmamaktaydı. Su ile ilgili çeşitli problemlerin yaşandığı özellikle enkazın altında patlayan su borularının olduğu belirtildi. Su şebekesi eskiydi depremden önce başlayan su şebekesi yenileme çalışmaları bitmeden depremin meydana geldiği, ayrıca kanalizasyonun ise

yenilenmesi gerektiği belirtildi. Çöplerin ise Özalp İlçesi yolunda katı atık tesislerinde depolandığı belirtildi. Sağlık Müdürlüğünün Çevre Sağlık Şubesine göre ilk bir ayda çöplerin alınmasında ve suların klorlanmasında Belediye ile çeşitli sorunların olduğu ancak şu anda problemin büyük bölümünün çözüldüğü söylendi.

Öneriler

1. Genel olarak İlköğretim ve liselerde olağanüstü durumlarla ilgili ders sayısı arttırılmalı. Sağlık Branşlarından mezun olacaklara Olağanüstü Durumlarla Sağlık Hizmetleri ilgili Modüller konulabilir.
2. Depremden sonra depremden etkilenen sağlık personeli ve ailesiyle ilgilenmek sorunlarını çözmek paylaşmak personelin moral motivasyonunu arttıracaktır.
3. Depremden sonra en önemli konulardan biri sağlık kurumlarının ayakta kalması ve hizmet vermeyi kesintisiz sürdürmesidir. O yüzden bundan sonra inşa edilecek sağlık kurumlarının çok sağlam yapılmalı. Çok sıkı denetimden geçirilmelidir. Şu anda sağlık kurumlarının da tümünün gözden geçirilmesi korunma açısından faydalı olacaktır.
4. Bölgedeki sağlık personeli de depremden psikolojik olarak etkilenmiş olduğundan onlardan kesintisiz ve tam randıman beklememek lazım. O yüzden rotasyona gitmeleri ve dinlendirilmeleri verimi arttıracaktır. Bence afetlerde rotasyon sistemi resmi olarak bir kurala bağlanması daha faydalı olacaktır.
5. Bağışıklama faaliyetlerinin kesintisiz devamı afetlerde salgınları önlemede çok önemlidir. O yüzden Soğuk zinciri oluşturan depoların sağlam bir yerde muhafazası gerekir.
6. Depremden sonra afet bölgesine destek amacıyla gelen personel seçilirken daha önce Van da çalışmış olmaları bölgeyi tanımaları ve yardım faaliyetlerinin hızlanması açısından yararlı olabilir (Örneğin Vali yardımcıları, polisler, muvazzaf askerler, sağlık personeli vb) .
7. Afet bölgesindeki vatandaşların İşkur tarafından 8 aylığına bile olsa işe alınması çok isabetli olmuştur. Birçok hizmeti yürütüyorlardı ve moralleri yerindeydi. Aşevlerinde, taşımacılıkta, Misafirhanelerde çadır kentlerde birçok hizmet onlar tarafından yapılıyordu.
8. Kızılay Çadırları artık gözden geçirilmeli. Çadır kentlerdeki birçok ülkeden çadırlar vardı. Onlar arasında konfor açısından, iç-dış sıcaklığı, yalıtım konusunda ve sağlamlık yönünden ele alınmalı ve kaliteli çadırlar üretilmelidir.

9. Doktor ve Yardımcı sağlık personelinin tayinlerinin yapılması isabetli olmuştur. Çünkü ASM'lerden, İldeki özellikle özel hastanelerden Doktor ve yardımcı sağlık personeli ayrıldığı için oluşan sağlık personelinin açığıının yerine konması sağlık hizmetlerinin aksaklıkların düzelmesinde daha hızlı olacaktır. Gelen ekipler gerekli eğitimlerle hazır hale gelmeleri gereklidir. Belirli bir süre sonra depremden etkilenen sağlık personeline tayin hakkı tanınması faydalı olabilir.
10. Çadır kentlerde görev yapan sağlık personeli sürekli değişıyordu. Bazı günlerde boşluklar oluşuyordu. Çadır kentlere ve konteynır kentlere ASM kurulması ve hep aynı ekip tarafından hizmet verilmesi daha faydalı olabilir.
11. Tedbir açısından dolayı gereğinden daha fazla bölgede sağlık personeli olsa da deprem dolayısıyla bölgeye gelen ve çalışan tüm sağlık çalışanları için tecrübe ve deneyim açısından çok faydalı olmuştur. Çünkü teorik, pratik kadar öğretici değildir. İlk Hafta hariç; Ama bölgeye gelecek ekiplerin daha bölgeye gelmeden görev tanımı yapılırsa daha faydalı olacağı kanaatindeyim. Ya da birbirlerinin yerine gelen sağlık personeli briefing verebilir ya da gelecek kişilere mail atabilir telefon açabilir. Gelen personelin bölgeye gitmeden ne yapacağını bilmesi daha gönül ferahlığıyla gitmesi psikolojik yarar sağlar.
12. Çadır kent ve konteynır kent kurulması ve alt yapılarının hazır hale getirilmesi uzun zaman alabiliyor. Bu konuda uzman ekipler yetiştirilmeli, daha hızlı kurulmasının sağlanması gerekir.
13. Sağlık hizmetlerin planlamasında nüfusu bilmek çok önemlidir, hem planlamada ve hem de hizmet sunumunda doneler sağlar. Ancak depremden sonra özellikle soğuk yüzünden birçok kişi tahminen 250-300 bin olduğu söyleniyor şehri terk etti, sadece Valilik imkanlarıyla diğer şehirlere yerleşenlerin sayısı 35 bin. Ve net sayıyı hiç kimse bilmiyor. 27 Aralıkta deprem dolayısıyla yaklaşık 40 bin bina orta ve ağır hasarlı. Kimin nerde ikamet ettiği şu an kimse tarafından net olarak bilinmemekte. Sadece Tuik'in Ocak ayı sonunda açıklayacağı rakamlardan Van ilinden kesin göç edip nüfusunu başka ile nakledenlerin sayısı öğrenebilecek. Ancak yeni gelen personelin eğitimli Nisan – Mayıs aylarında ETF' ye çıkarılması sağlık hizmetlerinin daha iyi planlamasında yararlı olabilir.
14. Van İlinde nüfusa çeşitli nedenlerle kayıt yaptırmayan çocuklar mevcut. ve Aile Hekimliğine verilen nüfus Tuik'in tespit ettiği nüfustan 60-70 bin daha az. Bu yüzden aşırı oranları 2010'un sonunda ve 2011'de düşmeler gözlemlendi. Ayrıca Okul aşırı

okullar kapalı olduğundan hala yapılamadı. Uygun zamanda İl içi bir aşı kampanyası gerekebilir.

15. Olağanüstü durumlarda riskli gruplar yer değiştirdiği için hizmet planlamasında aksamalar yaşanabiliyor. Bunların ivedilikle tespiti ve ona göre hizmet sunumu hayatidir. Bu konuda daha hızlı tespitin nasıl yapılacağı hakkında akademisyenlerden oluşan beyin fırtınası yapılabilir. Risk gruplarının tespiti(gebeler, bebekler, çocuklar, yaşlılar, engelliler ve kronik hastalığı olan) ve gereken sağlık hizmetlerinin ivedilikle almaları sağlanmalıdır.
16. Sağlık Bakanlığının Marmara depreminde aksayan acil kurtarma açısından UMKE'yi kurması, Van depremden hemen sonra etkisini gösterdi ve çok başarılı oldu. Ayrıca 112 Acil Ambulans sistemi helikopter ve uçakla ambulans hizmeti çok yararlı olmuştur.
17. Bütün Şubelerin, Bütün gelen ekiplerin, Bakanlık ekiplerinin, Üniversiteden gelen uzmanların, HASUDER'in, ve tüm kurum ve kuruluşların sağlık hizmetleri hakkındaki tüm raporların birleştirmesi ve meta analiz yapması illerde oluşabilecek afetlerde sağlık hizmetlerinin daha hızlı ve daha etkin bir şekilde planlanmasında ve daha az aksaklıklar oluşmasından yararlı olacaktır.
18. Haftada bir (hafta sonu) Sağlık Müdürlüğünde o anda şehirde bulunan sağlık ekiplerinin bir kısmıyla, toplantı yapılması bilgi alışverişinde bulunması gözlemledikleri şeyleri paylaşması gözden kaçan aksaklıkların düzeltilmesinde faydalı olabilir. Gelen ekiplerin daha çok deneyim kazanması açısından da yararlı olacaktır kanaatindeyim.
19. Sağlık hizmetlerinin sunumunda iletişim araçlarından ve tek elden haberler verilmesi halkın doğru ve çabuk bilgilendirilmesi faydalı olur.
20. Kalıcı konutlar teslim edildikten sonra vatandaştaki konteynırlar ilerde oluşabilecek afetlere hazırlık amacıyla muhafaza edilmeli. Sağlık Bakanlığı depolarında en az 1000 konteynır olması ve afet sonrasında hızla onların afet bölgesine gönderilip kurulması sağlık personelinin barınma problemini ve sağlık hizmetlerinin işleyişini olumlu yönde etkileyecektir. Çünkü Sağlık Hizmetleri bütündür ve kesintisiz devam etmek zorunda. Ve Özellikle depremlerde oluşan psikolojik gerginliğin atlatılmasında en iyi çözüm barınmanın ivedilikle halledilmesidir.
21. Hükümetin bir afet sırasında kötü zeminde olan veya sağlam yapılmamış binaları yıkıp yerine yenilerini yapacağı olumlu. Umarım bu söz gerçekleşir. Ama onun kadar hayati olan bundan sonra yapılacak binalarda zemini sağlam olmayan yerlerin imara

açılmaması, řu anda açıksa kapatılması ve ruhsat verilen binaların fazla kat çıkmasına büyük cezalar verilmesi gerekmektedir. Ayrıca binaların depreme dayanıklılık yönünden denetlenmesi ve sağlam yapılmayan binalara tespit amacıyla resmi - özel bina denetleme komisyonu kurulup denetim sonucu kurallara uygun inşa edilmeyenlerin oturma izninin verilmemesi gerekir.

Not; Depremden beri özverili çalışmaları sebebiyle; İl Sağlık Müdürü Orhan Çetinkaya, Sağlık Müdür Yardımcıları Bilal Acar, Hamit Karataş, Yakup İmrene, Bulaşıcı Hastalıklar Şube Müdürü Ercan Bozboğa ve şube çalışanlarına, Çevre Sağlık Şube Müdürü İbrahim Koç ve şube çalışanlarına, İdari Mali İşler Şube Müdürü Kurtuluş Gündaya ve diğer tüm sağlık personeline teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunarım.

Not ; 23 Ekimden beri bölgeye gelen ve daha sonra gidecek olan tüm Sağlık Çalışanlarına Sağlık Bakanlığına, HASUDER'e Yurdun dört bir yanında VAN'a yardım gönderen vatandaşlara ve tüm kamu kuruluşlarından Van'a giden personele gösterdikleri özveri ve yaptıkları çalışmalar için teşekkürlerimi iletirim.

Yrd. Doç. Dr.Yılmaz Palancı

Dicle Üniv. Tıp Fak. Halk Sağlığı AD.

**DEPREM BÖLGESİNE ÖZEL GÜNLÜK ÇALIŞMA BİLDİRİM FORMU
ASM BİRİMLERİ İÇİN**

Sağlık Biriminin İsmi:

Tarih:

Günlük Muayene Sayısı:

BULAŞICI HASTALIKLAR

HASTALIK	0 yaş		1-4 yaş		5-14 yaş		14 yaş ve üstü		Toplam	
	VAKA	ÖLÜM	VAKA	ÖLÜM	VAKA	ÖLÜM	VAKA	ÖLÜM	VAKA	ÖLÜM
İshal										
Kanlı İshal										
Akut Sol. Yolu Enf.										
Nedeni Bilinmeyen Ateş										
Döküntülü Hastalık										
Kızamık B05										
Kızamıkçık B 06										
Su çiçeği B01										
Meningokoksik Menenjit A39										
Akut Hepatit A (sarılık)B 15										
Şüpheli Isırık										
Grip ve Grip Benzeri Hastalık J 10 J 11										
Pnömoni										
Diğer										

BAĞIŞIKLAMA ÇALIŞMALARI

YAŞ	BCG	DaBT-IPA-Hıb				KKK		HEPATİT B			Td	
		I	II	III	R	I	R	I	II	III	Gebe	Diğer
0-11 Ay												
1-5 Yaş												
Toplam												

YAŞ	BCG	KPA			
		I	II	III	R
0-11 Ay					
12-24 Ay					
*3-5 Yaş					
Toplam					

Grip aşısı	6-35 ay	35 ay ve üzeri	65 + risk grubu
------------	---------	----------------	-----------------

*Ocak 2006 ile Mayıs 2008 Arası Doğan Çocuklar